

Pór Ferenc professzor, a kassai belgyógyászati iskola alapítója, a kassai orvosok „Apusa”

Rácz Olivér dr.^{1, 2} ■ Mydlík Miroslav dr.^{1†}
Derzsi Katalin dr.¹ ■ Mešťan Pavol dr.³

¹Šafárik Egyetem, Orvosi Kar, Košice-Kassa, Szlovákia

²Miskolci Egyetem, Egészségtudományi Kar, Miskolc

³Zsidó Kulturális Múzeum, Bratislava-Pozsony, Szlovákia

Pór Ferenc élete és munkássága – az első évek

Pór Ferenc 1899. április 15-én született Zólyomban (Zvolen) mint a Pór család nyolcadik, legfiatalabb gyereke. Majdnem 20 évvel volt fiatalabb legidősebb bátyjánál, a híres festőművésznél, Pór Bertalannál (1. ábra).

Pór Ferenc családja

Szüllők

Pór (eredetileg Pollatschik) Móric, 1851–1943; Bábaszék (Babina), majd Zólyom, hivatalnok

Pór Teréz, szül. Pick, 1860–1933

Testvérek

Bertalan, 1880–1964, festőművész

Károly, 1882–?*, fűrésztelepi gondnok

Sternbergné Pór Janka, 1885–?*

Somlóné Pór Hermína, 1886–?*

Abrahámné Pór Ilona, 1888–?*

Lajos, 1894–1949, kivándorolt Kanadába, hivatalnok

Géza, 1896–?; 1939-ben kivándorolt Kanadába, részvénytársasági igazgató

Ferenc, 1899–1980, belgyógyász professzor

Feleség

Fiser Margit, 1901–1988, fogorvos; gyerekek nem volt

*A nyolc Pór gyerek közül 4 nem tért vissza a koncentrációs táborból. Bertalan a háború alatt Párizsban élt, és 1948-ban tért vissza Magyarországra. Ferenc életét az mentette meg, hogy orvosként működhetett a szeredi és a terezini koncentrációs táborokban. Az adatokat Bertová Hanka asszony, Pór professzor titkárnője és dr. Pór Ferencné Margit adatai alapján állítottuk össze 1960 és 1972 között.

†Mydlík professzor, a cikk társszerzője és a Pór-hagyaték kutatója, életének 86. évében, 2018. szeptember 9-én elhunyt.

1. ábra

Pór Bertalan: Család. A kép 1909-ben készült. A legkisebb gyerekek az akkor 10 éves Ferenc

Ferenc 1917-ben érettségizett Zólyomban, és 1918-ban felvették a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karára (amely 1769-ben Nagyszombat – ma Trnava – kezdte meg működését). Tanulmányait 1920-tól a prágai Károly Egyetem német nyelvű Orvosi Karán és Göttingenben folytatta. Az átlépés okairól nincs adatunk, de valószínűleg Csehszlovákia 1918-as megalkulásával függött össze. Pozsonyban nem tanulhatott, mert az új utódállam megszüntette a magyar nyelvű Erzsébet Egyetem Orvosi Karát. Pór Ferencet Prágában avatták doktorrá 1926. február 6-án [1, 2].

1926 és 1932 között Prágában élt, de erről az időszokról nincsenek pontos adataink, csak annyit tudunk, hogy az egyetem II. Belgyógyászati Klinikáján dolgozott. Ebben az időszakban tanulmányúton volt Bergman professzornál Berlinben és Naegelinál Zürichben. Nem

A kassai Šafárik Egyetem

Kassán az első egyetemet Kisdy Benedek alapította 1657-ben Teológiai és Filozófiai Karral. Működését 1660-ban I. Lipót császár aranybullával hitelesítette. Az Universitas Cassoviensis működése 1777-ben szűnt meg.

Orvosi oktatás Kassán csak 1948-tól indult mint a pozsonyi Komenský Egyetem kihelyezett kara. Megszervezésében Pór Ferenc mellett Kňazovický János sebészprofesszor játszott főszerepet, de a munkába sok kiváló helyi szakorvos is bekapcsolódott. A kassai Orvosi Karnak már az ötvenes-hatvanas években nagyon magas volt az oktatói, gyógyítói és kutatói színvonala.

1959-ben kormányrendelet alapján létrejött a Pavel Jozef Šafárik* Egyetem, eredetileg két karral: az Orvosi Kar Kassán, míg a Pedagógiai Kar Eperjesen kezdte meg működését 950 diákkal és 200 oktatóval. A Šafárik Egyetem később Természettudományi és Jogi Karral (Kassa), valamint Filozófiai Karral (Eperjes) bővült.

A Šafárik Egyetem szakmai színvonala az 1968-as szovjet megszállás és az azt követő politikai tisztogatás után a mélypontra zuhant.

Az 1989-es fordulat után egyetemünkhöz ortodox és görögkatolikus teológiai fakultás csatlakozott Eperjesen. Az egyetem első demokratikusan választott rektora Korec Rudolf, Magyarországon is jól ismert diabetológus és kórélettan-professzor lett, aki a szovjet megszállást követő években egy pincében dolgozott minden segítség nélkül, és ott végzett kísérleteket béta-sejt-transzplantációval patkányokon.

1997-ben az eperjesi rész önálló egyetemmé lett, és a három kassai fakultás a későbbi években Filozófiai és Közigazgatási Karral bővült.

Az Orvosi Karon jelenleg 2600 diák tanul szlovák és angol nyelven.

*Pavel Jozef Šafárik; 1795, Kobeliarovo (Kisfeketepatak) – 1861, Prága. Szlovák költő, történettudós etnográfus, a tudományos szlavisztika megalapítója.

tudjuk pontosan, hogy miért hagyta ott az egyetemet, de nem lehet kizárni azt sem, hogy felettese, Nonnebruch professzor¹ nem nagyon szerette a zsidó származású fiatal, ambíciózus orvost, akinek első publikációja ebből az időből származik [3], és nem engedte habilitálni.

Pór doktor Prágából visszatért Szlovákiába, és 1932-től 1940-ig a Rózsahegyi (Ružomberok) városi kórház belgyógyászati és tuberkulózisosztályának volt a főorvosa. Ezután Vágújhelyre (Považské Nové Mesto) költözött feleségével, a fogorvos Margittal, ahol orvosi rendelőt nyitott.

Az 1940 és 1945 közötti időszak leírását a Mellékletben közöljük.

¹ Nonnebruch professzor már Prágában sem rejtette véka alá nacionalista nézeteit, és később aktív tagja volt a nemzetiszocialista pártnak.

Fontosabb betöltött állások, funkciók 1945 után

Dékanhelyettes az újonnan alakult Orvosi Karon
Elnök, Csehszlovák Orvosi Társaság, Kassai Általános Orvosi Szekció

Alelnök, Csehszlovák Orvosi Társaság, Szlovákiai Belgyógyászati Szekció

Megyei Főorvos, Kelet-szlovákiai Kerület (belgyógyászat)

TAGSÁGOK

Csehszlovák Belgyógyászati Tanácsadó Testület

A Szlovák Egészségügyi Minisztérium Tudományos Tanácsa

A Szlovák Egészségügyi Minisztérium Racionális Farmakoterápia Bizottsága

A Kassai Egyetem Orvosi Karának Tudományos Tanácsa

Pór doktort a Gestapo 1945. január 26-án letartóztatta, és feleségével együtt előbb a szeredi, majd a terezíni koncentrációs táborba internálták őket.

Pór professzor és a kassai egyetem Orvosi Kara

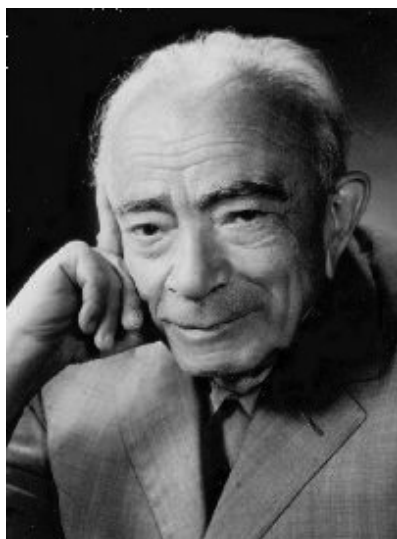
A család a háború után Kassára költözött, ahol Pór Ferencet kinevezték az állami kórház (2. ábra) belgyógyászati osztálya főorvosának. Tevékenyen vett részt a kassai egyetemi orvosi oktatás megszervezésében, amely 1948-tól a pozsonyi Komenský Egyetem kihelyezett részlegeként kezdte meg működését, majd 1959-től a kassai Šafárik Egyetem egyik alapító fakultása lett.

Pór doktort 1948-ban nevezték ki docenssé és az újonnan alakult kar dékanhelyettesévé. Egyetemi professzori kinevezése 1961-ben történt. Főorvosi munkásságát, amely kiterjedt a belgyógyászat minden területére, 1971-ig, nyugdíjazásáig töltötte be (3. ábra).

Érdemeit több oldalon lehetne sorolni, de egy hivatalos és egy nem hivatalos jelző többet mond, mint a betöltött funkciók felsorolása. Ezek közül néhány, a teljeség igénye nélkül:

2. ábra | A kassai Városi, ma Egyetemi Kórház

3. ábra | Pór Ferenc professzor

A hivatalos állásfoglalás szerint Pór professzor volt a kassai belgyógyászati iskola megalapítója [4], nem hivatalosan pedig ő volt minden munkatárs, kolléga „Apusa”, és ez a titulus többet ér minden hivatalos címnél. Pór professzornak az orvostudomány minden területét felölelő tudásánál talán csak a szerénysége és humanizmusa volt nagyobb. Mint közvetlen hallgatója, sohasem felejttem el előadásait, amelyek nem a tudomány fellegvárairól szóltak, hanem arról, hogyan kell a mindennapi orvosi gyakorlatban az egyes betegségeket felismerni, és hogyan kell azokat gyógyítani [5]. Mint vizsgáztató, szigorú, de igazságos volt, és azt is tudta, hogy a szegény hallgató nem tudhat mindent. Ha valaki nagy számárságot mondott, akkor halkan megjegyezte: „Kolléga Úr!”² Az orvostudományban minden lehetséges, de amit maga állít, az nagyon valószínűtlen. De ha megmagyarázza, elfogadom.” Egy államvizsgán tanúja voltam, ahogy egy kollégám nem tudott az egyik ülnök kérdésére válaszolni. A téma az ólommérgezés volt, és a kérdés a vérplazma ólomkoncentrációjának megengedett felső határa volt. Apus azzal állította meg a kérdezőt, hogy ezt ő sem tudja, de az adat benne van a tankönyvekben. A hallgatónak azt kell tudni, kiket fenyeget az ólommérgezés, és mik a tünetei.

Pór professzor nem volt az a típusú orvos, aki ontotta volna a publikációkat, sőt a kassai egyetem könyvtárának adatbázisában nem szerepel egyetlen munkája sem. A nemzetközi adatbázisokban azonban több fontos adat van. Az első még Prágából származik, de 1946-ban már kassai címmel jelent meg egy rövid esettanulmány a *British Medical Journal* levelezési rovatában „Transient Non-specific W. R.” címmel, amelyet 1947-ben egy teljes cikk követett [6, 7]. A Scopus és a Google Scholar adatbázisában 1967-ig még 16 közleményt találtunk,

ezek közül többet magas színvonalú nemzetközi folyóiratokban német, angol és francia nyelven [8–16]. A valószínűleg több ennél, és e cikk szerzői feladatuknak tekintik a hagyatékban található publikációk mielőbbi feldolgozását és közzétételét a Šafárik Egyetem Könyvtárában.

A hatvanas évek végétől a mindenki által tisztelt és szeretett Apus egészségi állapota megromlott, de 1971-es nyugdíjba vonulása után is rendszeresen bejárt a Belgyógyászati Osztályra. 1980. szeptember 8-án hunyt el Kassán.

Pór professzor hagyatéka

Az első Kelet-szlovákiai Orvos Napokat még 1966-ban szervezte a professzor úr az Újtátrafüredi (Nový Smokovec) Szontág tudóstanatóriumában (ismertebb nevén „Penzák”). Tanítványai és követői folytatták ezt a hagyományt, és 2018-ben már az 55. kerül megrendezésre.

A Pór Ferenc-émlékezés megrendezését 1994-ben Mydlík professzor kezdeményezte. Ebből az alkalomból a szervezők emléktáblát lepleztek le a kassai Egyetemi Kórház VI. pavilonjának bejáratánál (4. ábra).

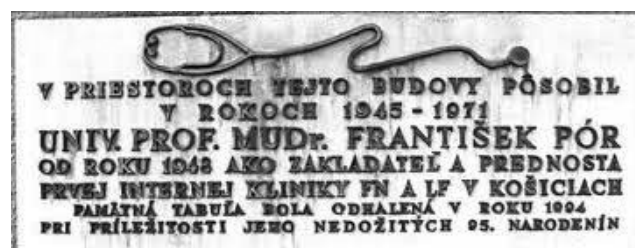
Az emlékezés keretében a fő előadó rendszerint valamelyik tanítványa, illetve az utóbbi években a tanítványok tanítványai. A meghívott előadók 2015-től emléklakettet kapnak (Ilčík Peter szobrászművész alkotása). Ez év áprilisában a jubileumi 25. Pór Ferenc-émlékezés került megrendezésre.

Pór Ferenc professzort 2017. szeptember 19-én ünnepélyes keretek között iktatták be a pozsonyi székhelyű Szlovák Orvosi Társaság Kiválóságok Csarnokába.

Melléklet

Mešťan Pavol professzor előadása a 2017-es Pór Ferenc-émlékezésen

Előadásomban arról szeretnék beszélni, milyen volt a Pór család és a saját családom viszonya Vágújhellyel (Nové Mesto nad Váhom). Miért éppen Vágújhely? Pór professzor úr életrajzából bizonyára tudják, hogy mint „kivételezett zsidó” itt dolgozott kórházi orvosként 1940. április elsejétől egészen 1945. január 26-ig. Ebben

4. ábra | Pór Ferenc-émléktábla

² Ő nekünk is „az Apus” volt, de mi neki Kolléga Urak (nem elvtársak).

az időszakban barátkoztak össze a szüleimmel, és ez az intenzív barátság a két család tagjainak haláláig tartott.

1940-ben Szlovákiában a zsidókat fokozatosan megfosztották jogaiktól, és korlátozták szabadságukat. A vágújhelyi zsidóságra addig jellemző élénk társadalmi életük megszűnt. 1940 őszén megalakult a Zsidó Központ megyei irodája, amely az egyetlen hivatalosan elismert zsidó szervezet volt, és hatáskörébe tartozott a megye minden zsidó lakosának a nyilvántartása. Megbízottként Löwinger Gyula gyáripáros lett kinevezve. Vele szorosan együttműködött apám, Marmorstein Artúr mérnök. A három család (Löwinger–Marmorstein–Pór) között megbonthatatlan barátság jött létre.

Nagyon fontosnak tartom megemlíteni az Ohel Dávid Idősothton létrehozását Vágújhelyen. Ez az egész országban tisztelt Frieder Ármin vágújhelyi rabbi érdeme volt, aki tudatosította, hogy törődni kell azzal, hogy a zsidóknak legyen tető a fejük felett, és hogy ne éhezzenek. Tervét siker koronázta – felépítette a rituális konyhát, átépítette és megnagyobbította a meglévő öregek otthonát. Megnyitása után azonnal elkezdődött a szociális gondoskodás jól megszervezett programja, és az idősothton működése hamarosan általános elismerést aratott.

Az idősothton orvosi szolgálatait természetesen Pór Ferenc vállalta el. Szüleimnek abban az időben még nem volt gyerekük, és a doktor úr az ambuláns nővérén keresztül (Mezník Jola a jobbkeze volt) megkérte szüleimet, hogy nem vennének-e pártfogásukba egy ötéves lengyel kislányt, Hankát, aki árva gyerek volt. Apám minden habozás nélkül beleegyezett. Ez a kislány születésem (1946) után szeretett idősebb nővérem lett. Gyakran tanúja voltam a beszélgetésnek apám és Feri bácsi között, ahogy kölcsönösen biztosították egymást döntésük helyességéről, hogy adoptálták Hankát, ahogy ezt Pór doktor tanácsolta. Nővérem és a Pór család között később is nagyon jó volt a viszony.

A megyei hivatal úgy jellemezte Pór doktort, hogy általánosan ismert szakember és filantróp, és senki sincs a széles környezetében, akivel helyettesíteni lehetne. A lakosság minden rétegében tisztelték és szerették, de különösen a szegényebbek között, akiket önzetlenül támogattak. A szlovák törvényhozás 198/41. számú kormányhatározatának 22-es paragrafusa alapján „sárga igazolványt” kapott, amely megvédte a kitelepítéstől és a deportációtól. Felesége, Margit 1940-től nem folytathatta fogorvosi praxisát, de a férje kivételezettsége alapján rá sem vonatkoztak a deportáció drasztikus intézkedései.

Ugyanez volt érvényes a szüleimre is. Apám felelős volt a város fejlődésének terveiért. Gazdaságilag fontos zsidónak számított az ország szempontjából. Szüleim egészen a Szlovák Nemzeti Felkelés idejéig (1944. augusztus 29.) Vágújhelyen maradhattak. Apám arra használta helyzetét a városi hivatalban, hogy hamis iratokat és igazolványokat adott a veszélyeztetetteknek. Helyzete emiatt a városban veszélyes lett. Apám anyámmal és nő-

vérémmel együtt elmenekült a közeli irtványosba, de amikor elfogyott a pénzük, a helyi paraszt feladta őket. Utána az következett, ami akkoriban nem volt különleges – először a szeredi, később a terezíni táborba kerültek.

Pór doktor Vágújhelyen maradt, de ő sem maradt ki az adott korszak történeteiből. Városon kívüli beteglátoztatásait arra is felhasználta, hogy segítse a partizánokat, és kezelje beteg vagy sérült társaikat. Ezt a munkásságát még a felkelés leverése után is sokáig folytatta.

Dr. Pórt és feleségét 1945. január 26-án letartóztatta a Gestapo. (Apám a haláláig meg volt győződve arról, hogy valaki feladta őket.) Szeredre internálták őket, amely ebben az időben már nem munkatáborként, hanem koncentrációs táborként működött. Dr. Pór a tábori kórház orvosa lett.

Itt a Pór házaspár 1945. március 10-ig maradt, majd Terezínbe deportálták őket. Dr. Pór itt az L410-es tábor kórházának főorvosa lett. Itt találkoztak újra a régi barátok – Marmorsteinék és Pórék –, és itt várták ki a felszabadulást. Édesanyám Pórék érkezésekor már gyakorlott „koncentrációs szakember” volt, és barátnőjét, Mancit nénit kioktatta a terezíni élet dolgairól. Ez újabb támaszt adott egész életre szóló barátságukhoz. Emlékszem, amikor már iskolába jártam, sokat beszélgettek erről nyíltan előttem is. Különösen azt emlegették, hogyan takarították és tisztították a német örök lakhelyeit. A halottakról sokat kérdeztem őket, de néhány válasz megértéséhez még fiatal voltam. Csak amikor nagyobb lettem, akkor árulta el a mamám, miért nincsenek nagyszüleim.

Pórék a háború után sajnos elköltöztek Vágújhelyről, de elég gyakran látogattak meg minket, és én lassan a nagyszüleimként kezdtem tekinteni rájuk, valahogy adoptáltam őket. És azt is el lehet képzelni, mit jelentettem én Póréknak, akiknek nem voltak gyerekeik.

Gyerekként nagyon örültem érkezésüknek, elsősorban azért, mert más ajándékok mellett mindig kaptam rágógumit. Nem tudtam, honnan szerezte ezeket akkoriban Mancit néni, de abban az időben én voltam az osztálytársaim között a legkedveltebb.

Amikor Pórék Vágújhelyre látogattak, mindig három helyen álltak meg. Először Folkman Elzikenél, aki közgazdász volt barátjuk, Löwinger Ernő cégében. Ernő nem élte túl a háborút, de Löwinger Gyula nem zsidó felesége segítségével megmenekült, s fiával elköltözött Palesztinába. Felesége és lánya Vágújhelyen maradt, és nagyon szegények voltak, mert az államosítás után mindenüket elvették. Pórék anyagilag is támogaták őket – ez volt a második megálló. A harmadik látogatás nálunk volt. Édesanyám híres szakácsnő volt, kiválóan főzött és süített. Pórék érkezése előtt igyekezett libamáját szerezni, ami akkoriban nem volt könnyű feladat. Nagyon szerették a húsleveszt is maceszgombóccal. És végül jött a fantasztikus zserbószelet, amelyet Mancit néni szerint az angol királynő asztalára is fel lehetett volna tálalni. Kávé mellett emlékeztek vissza a vágújhelyi háborús évekre, de nem feledték el a terezíni időszakot sem.

Később azt is megértettem, miért kellett Mancsi néni megmutatni a fogaimat, és miért kérdezte, nem eszem-e sok cukorkát. Hiszen Mancsi néni fogorvos volt. Adoptált nagymamám szájhygiéniai kihallgatásait nagyon élveztük. Máig úgy emlékszem rá, mint elegáns, jól ápolt hölgyre, akinek gyönyörű ékszerei voltak. Nagyon tiszteltetreméltó és kedves volt, ugyanakkor tábornokként igazgatta Feri bácsit. A Pór családban ő viselte a nadrágot.

Az évek múltak, és életemből elmentek Pórék és a szüleim is, és az emlékek is elkezdtek kifakulni. Ezeket professzor MUDr. Miroslav Mydlík idézte fel pozsonyi látogatása során. Alig hittem a szavainak, amikor elmondta, hogy mi minden történt és történik Kassán és az ország más részein, hogy a fiatal generáció ne felejtse el ezt a különlegesen értékes embert, a kiváló orvost és egyetemi tanárt, Pór Ferencet. Köszönöm, hogy megszólított, és felébresztette emlékeimet erről a nehéz, de mégis felejthetetlen időszakról.

Szerzői munkamegosztás: R. O.: A cikk megírása, az eddig ismert adatok összegzése. Pór professzor publikációinak felkutatása. M. P. előadásának fordítása. M. M.: Pór professzor közvetlen munkatársa, évek óta kutatja a hagyatékot, több cikket írt Pór professzor munkásságáról. D. K.: Mydlík professzor munkatársa; a hagyaték feldolgozása, a magyar szöveg ellenőrzése. M. P.: Kapcsolata a Pór családdal csak most vált ismeretessé. Meghívott előadóként dolgozta fel a két család kapcsolatát 1939 és 1945 között és a háborút követő időben. Előadásának magyar fordítása a Mellékletben található.

Irodalom

- [1] Kiss L. Hungarian medical historical relations of Kassa, the European Cultural Capital. [Kassának, Európa kulturális fővárosának magyar orvostörténeti vonatkozásai.] Orv Hetil. 2013; 154: 1194–1196. [Hungarian]
- [2] Kiss L. Hungarian teachers of the German medical faculty founded 135 years ago in Prague. [Magyar(országi) oktatók a 135 éve létrehozott német orvosi karon Prágában.] Prágai Tükör 2017; 25: 23–29. [Hungarian]
- [3] Beutel A, Pór F. Clinical and X-ray signs in perforation of anthracose induced lymph node in a bronchus. [Klinikai és röntgen jelenségek antrakózis által indukált bronchus perforációban.] Beitr Klin Tuberkul Tuberkul-Forsch. 1932; 81: 659–664.
- [4] Mydlík M, Derzsiová K. The founders of Košice school of internal medicine. [A kassai belgyógyászati iskola alapítói.] In: Mydlík M, Vajó J. (eds.) História Univerzitetnej nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach. UPJŠ Košice, 2012; pp. 107–115.
- [5] Mydlík M, Derzsiová K, Rácz O. Professor František Pór, MD – an outstanding internist from former Czechoslovakia. Vesalius. Acta Internat Hist Med. 2013; 19: 8–10.
- [6] Rácz O. Teaching of pathological physiology according to professor MUDr. František Pór. [A kórélettan oktatása Pór professzor módszere alapján.] Vnit Lék. 2002; 49: 148–150.
- [7] Friedmann I, Pór F. Transient Non-specific W. R. Br Med J. 1947; 494.
- [8] Pór F, Friedmann I. Treatment of polyomyositis interstitialis (Wagner) with penicillin. [Polyomyositis interstitialis (Wagner) kezelése penicillinnel.] Schweiz Med Wschr. 1948; 78: 125.
- [9] Pór F, Neubauer E. Results of novocaine therapy of diabetes insipidus and attempt to produce conditioned reflexes. [Novokain kezelés eredménye diabetes insipidusban és kísérlet kondicionált reflexek kialakítására.] Bratisl Lek Listy 1954; 34: 1423–1427.
- [10] Pór F, Neubauer E, Filo O. The influence of cedilanid and glutamic acid on electrolyte metabolism in cardiac failure. Rev Czech Med. 1958; 4: 217–224.
- [11] Neubauer E, Pór F. Level of antidiuretic hormone in the blood of diabetes insipidus patients in liver disorders. [Antidiuretikus hormon koncentráció szintje diabetes insipidus és májbetegségben.] Cas Lek Cesk. 1959; 98: 1006–1008.
- [12] Pór F, Stančák A. The effect of one dose application of estradiolbenzoate on the secretion of corticoids. [Estradiolbenzoát egyszeri adásának hatása a kortikoid szekrécióra.] Acta Endocrinol. 1959; 30: 481–484.
- [13] Neubauer E, Pór F, Honariv O. The effect of simultaneous administration of cedilanid with glutamic acid and ATP on electrolyte metabolism in decompensated heart diseases. Part 2. Z Gesamte Inn Med. 1959; 14: 966–968.
- [14] Neubauer E, Pór F, Klvaová H. Antidiuretic hormone in the serum of diabetes insipidus patients following injection of novocain. Act Nerv Super (Praga). 1962; 4: 388–393.
- [15] Pór F, Takáč M, Orčo J, et al. Electrocardiogram, ventricle gradient and vectorcardiogram in patients with silicosis. [Elektrokardiogram, kamrai grádiens és vektorkardiogram szilikózis betegekben.] Z Kreislaufforsch. 1964; 53: 1201–1208.
- [16] Pór F, Galajdová E, Cesneková M. The effect of reserpine on blood coagulation. [Rezerpin hatása a véralvadásra.] Cas Lek Cesk. 1967; 106: 434–437.

(Rácz Olivér dr.,
SK 04001 Košice, 1 SNP Avenue, Slovakia
e-mail: olliracz@gmail.com)